

Posudek bakalářské práce „Ideologie liberalismu“

Autor: Tomáš Korda

Výchozí otázkou celé práce je to, zda žijeme ve věku po konci ideologií, nebo ideologie nadále existuje a pouze se přeměnila v nějakou novou podobu, která může být účinnější, než tomu bylo v minulosti. Autor se tím dostává k obecnějším tématům, jako jsou základní rysy a projevy ideologie, možnost překonání ideologie a pravdivé poznání.

Práce stojí na pomezí několika disciplín, sociologie, filosofie a politologie. Autor píše se značným zaujetím pro dané téma a vědomě se pokouší o oživení akademického diskursu „novým kladením otázek“ (s.8).

Na začátku se autor věnuje metodologii, v níž vychází z Benjaminova pojmu konstelace. Občas však autor postupuje snad až příliš zeširoka, když se letmo zabývá i teorií vědy (s. 10n.) a kvantovou fyzikou jako možnou inspirací sociologie. Představuje Hegela jako myslitele reflektujícího pohyb forem poznání a poznávajícího subjektu, ale téma je pouze naznačené. Na s. 10 není jasné, jak se myslí to, že Kant provozoval „triviální reflexi vnějšího empirického světa“. Jak známo, Kant právě s takovou reflexí polemizuje. Autor pojímá Hegela jako předehtu ke svému výkladu Benjaminovy metody znázornění a konstelace, která umožňuje „dostat se k pravdě věci“. Není tu však propojení mezi Hegelovou a Benjaminovou naukou o metodě. Obojí pouze doplňuje Žižkova interpretace Hegela, v níž se ukazuje, jak Hegel uchopuje „transempirickou“ realitu.

Nástin teorie ideologie v druhé části nazvané jako „Konstelace cynické ideologie liberalismu“ se vyznačuje opět mnoha a mnoha tématy (krátký exkurs k dějinám pojmu, neodstranitelný vnitřní rozpor sociální skutečnosti, proletářská a buržoazní ideologie). Stálo by za to více představit teorii ideologie, s níž autor pracuje. Je to ideologie jako falešné vědomí? V této části výklad tihne spíše k pojetí Slavojě Žižka, tedy k ideologii jako zakrytí rozporu (s.24 nebo s.38. Žižkovo pojetí se však představuje až na s. 37. Souhrnné představení různých koncepcí ideologie je pak na s. 52.) Věc není vůbec jasná. Navíc by se měl srovnat výtěžek předchozí metodologické části, v níž se usilovalo o cestu k pravdě „oklikou“ a pomocí konstelací s tezemi naznačujícími, že je tu vnější realita či skutečnost, která sama rozhoduje o správnosti ideologií (s. 24). Projevuje se zde občas poněkud problematické chápání reality jako toho, co rozhoduje nebo do čeho se vracíme (s.42). Bylo by tudíž zapotřebí zkoumat samotný pojem reality na bázi mnohem propracovanější, např. na základě Althusserovy teorie poznání.

Dále se píše o tom, že ideologii lze překonat cestou Hegelovy druhé reflexe (reflexí, toho co a jak reflektujeme, s.35). Účinná kritika ideologie se ztotožňuje s kladením otázek a podle všeho je posazená na určitých aktech vědomí, které rozhybávají strnulé ideologické šablony. To by však znamenalo, že hlavním problémem je vědomí a tedy že bychom ideologii měli přece jen chápat jako falešné vědomí. Autor ale zároveň rozehrává pojmy psychoanalytické provenience jako vytěsnění nebo trauma, které naznačují, že pojímat ideologii ve vztahu k vědomí je nedostatečné. Na s. 49 se pak setkáváme s vymezením ideologie jako překážky, která narušuje adekvaci pojmu a věci (externí reality), tedy se předpokládá platnost tradiční adekvátní teorie pravdy.

Kámen úrazu celé práce vidím v tom, že se předpokládá existence reality (sociální, ekonomické) jako posledního soudce, který rozhodne o pravdě či nepravdě ideologií a našeho poznání.

Autorovi však nelze upřít schopnost postřehu, např. když provádí typologii současného cynika (s.31). Rovněž je třeba ocenit šíři záběru a nacházení souvislostí mezi filosofií, sociologií a politologií. Autor také prokazuje nadprůměrnou erudici a cituje autory, kteří u nás nejsou běžní a nepatří ke kánonu zavedených teoretiků. V seznamu literatury se uvádějí pouze některé tituly, i když seznam by měl zahrnovat veškerou použitou literaturu. Vzhledem k uvedeným přednostem hodnotím práci spíše kladně.

Celkové hodnocení: velmi dobře

Mgr. Michael Hauser Ph.D.

V Praze 7.6. 2011